

Advies

DATUM 22 april 2016
VOLGNUMMER 2015-2016/09

COMMISSIE KAMER Commissie Justitie;
Vlaams Parlement Commissie
voor Cultuur, Jeugd, Sport
en Media

Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar

Op 14 april 2016 keurde het Europees Parlement de nieuwe EU-verordening over privacy goed, de 'Algemene Verordening Gegevensbescherming'¹. Er staan verschillende maatregelen in die de privacy beter beschermen. Zo verankert de verordening het recht op vergetelheid. Dat is een grote stap vooruit, ook voor minderjarigen.

De verordening voorziet dat jongeren tot 16 jaar toestemming van hun ouders nodig hebben om toegang te krijgen tot 'diensten van de informatiemaatschappij' zoals sociale media. De verantwoordelijkheid om dit na te gaan ligt bij de aanbieders van sociale media. Lidstaten kunnen deze leeftijdsgrens verlagen tot minimum 13 jaar, een grens die veel aanbieders op dit moment hanteren op basis van regelgeving in de Verenigde Staten.

In de loop van 2018 gaat de Europese verordening in België van kracht. Dit advies gaat over de beslissing die België kan nemen in het verlagen van de leeftijdsgrens. We focussen daarbij op het gebruik van sociale media. We wijzen erop dat voor bepaalde andere diensten, zoals online aankopen of online gokken ook andere wetgeving van toepassing is die minderjarigen en hun ouders beschermt, zoals het contractenrecht en de wet op de kansspelen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat België de mogelijkheid gebruikt om een verlaagde leeftijdsgrens in te stellen.

¹ VERORDENING (EU) 2016/679 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

En daarbij de leeftijd van 13 jaar behoudt om zonder ouderlijke toestemming te participeren aan sociale media.

Onze argumentatie vertrekt vanuit het recht op bescherming en het recht op participatie van minderjarigen.

- Het invoeren van ouderlijke toestemming is een mager antwoord op de uitdagingen die zich stellen in het gebruik van sociale media door jongeren.
- De verplichte ouderlijke toestemming heeft nadelen, zowel voor bescherming als participatie. Het risico op gebruik van fictieve leeftijden of het omzeilen van ouderlijke toestemming ondergraaft de mogelijkheden om te werken aan mediawijsheid. Aanbieders kunnen niet differentiëren naar jongere leeftijdsgroepen als deze onder de radar blijven. Anderzijds riskeren sommige tieners toegang te missen tot een belangrijk medium in hun sociaal leven.
- Het Kinderrechtencommissariaat is meer overtuigd van een aanpak die inzet op mediawijsheid, zowel van kinderen en jongeren als van ouders en andere volwassenen.
- Ook aanbieders van sociale media hebben een belangrijke verantwoordelijkheid.

1. Bescherming én participatie

De verordening regelt de leeftijdsgrens en de toestemming van ouders in Artikel 8:

Artikel 8 Voorwaarden voor de toestemming van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij

1. Wanneer artikel 6, lid 1, punt a), van toepassing is in verband met een rechtstreeks aanbod van diensten van de informatiemaatschappij aan een kind, is de verwerking van persoonsgegevens van een kind rechtmatig wanneer het kind ten minste 16 jaar is. Wanneer het kind jonger is dan 16 jaar is zulke verwerking slechts rechtmatig indien en voor zover de toestemming of machtiging tot toestemming in dit verband wordt verleend door de persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind draagt. De lidstaten kunnen dienaangaande bij wet voorzien in een lagere leeftijd, op voorwaarde dat die leeftijd niet onder 13 jaar ligt.

2. Met inachtneming van de beschikbare technologie doet de verwerkingsverantwoordelijke redelijke inspanningen om in dergelijke gevallen te controleren of de persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind draagt, toestemming heeft gegeven of machtiging tot toestemming heeft verleend.

3. Lid 1 laat het algemene overeenkomstenrecht van de lidstaten, zoals de regels inzake de geldigheid, de totstandkoming of de gevolgen van overeenkomsten ten opzichte van kinderen, onverlet.

1.1. Beschermen is nodig

De 'Algemene Verordening Gegevensbescherming' zet terecht in op bescherming bij het gebruik van sociale media. De nood aan bescherming is inherent aan sociale media. Hun businessmodel is gebouwd op het verzamelen en commercieel gebruiken van gegevens van gebruikers. De schaal waarop grote spelers opereren en het feit dat hun aanbod zich in de virtuele wereld bevindt, maakt dat deze bedrijven vaak ongrijpbaar lijken, zeker voor individuele gebruikers. Des te groter is de nood aan afdoende bescherming van consumenten, zowel op het vlak van privacy als tegen risico's van commercieel of crimineel misbruik.

Genoeg bescherming?

In de lessen maken de leerlingen zelf filmpjes. Ik vind het heel goed dat kinderen op een educatieve en creatieve manier leren omgaan met media. Maar de filmpjes komen zomaar open en bloot op het YouTube-kanaal van de leerkracht. Ik wil niet kleinzielig overkomen, maar ik leer mijn kinderen na te denken over wat ze wel of niet op het internet zetten en hoe ze de zichtbaarheid kunnen afschermen. Als ik daarover praat met de school, vinden ze dat ik me zorgen maak om niets.

Ook kinderen en jongeren die sociale media gebruiken hebben met deze risico's te maken, al zijn ze zich daar niet allemaal echt van bewust. Jongeren stellen zich bijvoorbeeld weinig vragen over de wijze waarop adverteerders met hun data omgaan. Het gebruik van sociale media om anderen te kwetsen is een realiteit. Onderzoek van de onderzoeksgroep MIOS (Universiteit Antwerpen)² leert dat één op de tien jongeren die actief zijn op sociale netwerken al een profielsite gebruikte om iemand te pesten. Eén op de zes was al slachtoffer van cyberpesten. Signalen bij onze Klachtenlijn bevestigen dat.

Vals Facebookprofiel

Een meisje uit mijn klas heeft een vals Facebookprofiel van mij gemaakt. Daar pest ze kinderen met hun familie, ouders en geloof. Sommige kinderen worden daardoor heel boos op mij en dan zit ik in de problemen.

Sociale media worden ook misbruikt om kinderen en jongeren te misleiden en zelfs te misbruiken. Een recente Koppen-reportage illustreerde hoe snel jongeren ingaan op vriendschapsverzoeken van onbekenden, wat hen heel kwetsbaar maakt voor grooming.³ Volgens het MIOS-onderzoek heeft 65% van de jongeren contactpersonen in hun vriendenlijst die ze in het echte leven nog nooit ontmoet hebben. Ook hierover kreeg de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat meldingen.

Verdacht Facebookprofiel

Mijn dochter van 13 heeft een profiel op Facebook. Ook haar vriendinnen hebben dit. Sinds eergisteren is ze samen met haar vriendinnen een chat begonnen met een zogenaamde jongen van 18. Mijn dochter vertrouwde dit niet en heeft mij hierover ingelicht. Ik heb het profiel bekeken en vind het ook verdacht. Ik heb de school ingelicht en de leerkrachten praten hierover met de leerlingen. Ik heb Facebook al aangegeven dat dit mogelijk een vals profiel is. Wat kan ik nog doen?

1.2. Belang van participatie

Tegelijk weten we dat sociale media een belangrijke plaats innemen in de leefwereld van jongeren. Negen op de tien Vlaamse jongeren tussen 12 en 18 jaar zijn actief op minstens één sociaal medium, zo blijkt uit het MIOS onderzoek. Ze gebruiken sociale media, vooral Facebook, om contact te houden met vrienden of familieleden die ze weinig zien of om afspraken te plannen met vrienden die ze vaak zien. Ze zijn sterk bezig met het opbouwen en onderhouden van een online identiteit of reputatie.

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind onderstreept het belang van digitale media voor verschillende kinderrechten: het recht op vrije

² Op basis van het artikel 'Hoe gaan jongeren om met sociale netwerken?', mediawijs.be/nieuws/hoegaanjongerenommet sociale netwerken, 3 juni 2013.

³ Koppen, Mag ik je vriend worden? VRT, Eén, 9 december 2015.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/koppen/2.42029?video=1.2519105>

meningsuiting, op informatie, participatie, onderwijs, rust, ontspanning en spel, kunst en cultuur.⁴

We kunnen sociale media niet los zien van de participatiemogelijkheden en -rechten van jongeren. Het recht op participatie en op bescherming, twee pijlers van het kinderrechtenverdrag⁵, staan hier op het eerste zicht in een spanningsveld tegenover elkaar. Tegelijk zijn ze net nauw met elkaar verweven: de beste bescherming ligt wellicht juist in een vroege, begeleide participatie. Mediawijsheid speelt een sleutelrol, veeleer dan formele verbodsbepalingen en controlemechanismen.

1.3. Bedrijven responsabiliseren

Inzetten op mediawijsheid mag de aandacht niet afleiden van de verantwoordelijkheid van de aanbieders van sociale media zelf. In hun handen liggen belangrijke sleutels in het realiseren van een 'beschermde participatie' van minderjarigen. Wereldwijd zou ongeveer een derde van alle gebruikers van sociale media jonger dan 18 jaar zijn.⁶ Dat is een belangrijke groep consumenten, niet enkel morgen maar vandaag al. Daar mag best een inspanning van de aanbieders tegenover staan.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert om de leeftijdsgrens zo laag mogelijk te houden, op 13 jaar. De aanbieders van sociale media responsabiliseren lijkt ons een betere aanpak dan ouderlijke verantwoordelijkheid formaliseren. Dat geldt trouwens niet enkel voor sociale media, maar ook voor andere online commerciële diensten, zoals games.

'We have profitable companies who could instead be required themselves to identify and treat children in ways appropriate to their age without passing the burden to parents and the risk of exclusion to children.'
Prof. Sonia Livingstone, London School of Economics and Political Science⁷

Er bestaan al instrumenten om aanbieders van sociale media te stimuleren en te ondersteunen in hun omgang met minderjarigen. De aandacht gaat vooral naar bescherming. Zo ontwikkelde Unicef specifieke 'Guidelines for Industry on Child Online Protection'.⁸ Het initiatief past binnen de bredere 'Children's Rights and Business Principles'. De guidelines hebben aandacht voor onder meer standaardprocessen tegen beelden van kindermisbruik, een veilige online omgeving aangepast aan de leeftijd en het informeren van kinderen, ouders en leerkrachten.

De ICT Coalition is een samenwerkingsverband van bedrijven uit de ICT-sector met als missie dat kinderen en jongeren veilig en verantwoord gebruik kunnen maken van online diensten en internet. Daarbij is ook aandacht voor het versterken van ouders en opvoeders.⁹ Onder meer Facebook en Twitter zijn lid. De ICT Coalition schuift 6 principes naar voren, waaronder privacy, omgaan met schadelijke inhoud en met kindermisbruik, het mogelijk maken van ouderlijke controle en sensibilisering. De ICT Coalition is een instrument

⁴ Committee on the Rights of the Child, Report of the 2014 day of general discussion "Digital media and children's rights".

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/Discussion2014.aspx>

⁵ Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, BS 17 januari 1992. Dit verdrag trad in België in werking op 15 januari 1992.

⁶ S. LIVINGSTONE, J. CARR, J. BYRNE, *One in Three: Internet Governance and Children's Rights*, Global Commission on Internet Governance, Paper series no. 22, Nov. 2015, 1.

<https://www.cigionline.org/publications/one-three-internet-governance-and-childrens-rights>

⁷ S. LIVINGSTONE, *No more social networking for young teens?* Dec. 2015.

<http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2015/12/18/no-more-social-networking-for-young-teens/>

⁸ www.unicef.org/csr/files/COP_Guidelines_English.pdf

⁹ www.ictcoalition.eu/

van zelfregulering van de sector. Kritiek op deze en vergelijkbare initiatieven is het gebrek aan transparantie van procedures, en de doorgaans oppervlakkige en milde evaluaties van de implementatie van engagementen. Naast zelfregulering is daarom een afdwingbaar kader nodig met transparante opvolgingsmechanismen.

De erkenning van kinderen als gebruiker en dus consument van sociale media, gaat verder dan de terechte aandacht voor bescherming. We denken aan begrijpelijke uitleg van gebruiksvoorwaarden, toegankelijke klachtenprocedures, duidelijkheid over en voorzichtigheid met betalende opties enzovoort. Hoewel de EU in haar verordening aandacht geeft aan sommige van deze elementen, blijft ze uitgaan van een volwassene als 'standaard-consument'. Enkele specifieke bepalingen voor kinderen moeten die 'standaard' aanvullen.

Deze benadering stemt niet overeen met de realiteit. Het besef moet groeien dat de 'gemiddelde consument' niet per sé een volwassene is en sociale media én overheid moeten hun beleid hierop afstemmen. Sociale media die toegankelijker en veiliger zijn voor kinderen, zijn dat trouwens ook voor volwassenen.

2. Leeftijdsgrens verhogen: meer nadelen dan voordelen

De uitdaging om kinderen voldoende bescherming te bieden is reëel. Maar de leeftijdsgrens verhogen en de ouderlijke toestemming formaliseren, zijn hiervoor geen oplossing. Ze staan evenmin in verhouding tot het sterk inkrimpen van de participatiemogelijkheden van jonge tieners.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom dat België de mogelijkheid gebruikt om de leeftijdsgrens voor gebruik van sociale media zonder formele toestemming van de ouders op 13 jaar te houden.

2.1. Risico's niet-afdwingbare leeftijdsgrenzen

Is sluitende leeftijdscontrole wel mogelijk?

Een verplichte ouderlijke toestemming tot een bepaalde leeftijd, veronderstelt een sluitend systeem van leeftijdscontrole van alle gebruikers.

Op dit moment is er geen controle van leeftijd als iemand een profiel aanmaakt op een sociale netwerksite. Hoewel het officieel niet mag van Facebook¹⁰ omzeilen veel kinderen onder 13 jaar dat door een fictieve geboortedatum op te geven. Naar schatting 35% van de Vlaamse 9 tot 12-jarigen heeft een Facebook-profiel.¹¹ Bij grooming geven volwassenen dan weer frequent een veel jongere fictieve leeftijd op.

Hoewel iedereen baat heeft bij correcte leeftijden op sociale media, is controle in de praktijk moeilijk. Een waterdicht systeem van leeftijdscontrole mag immers zelf geen bijkomende inbreuk op de privacy vormen. Bijvoorbeeld bij gebruik van de elektronische identiteitskaart als bewijsstuk speelt deze

¹⁰ Dit beleid van Facebook heeft te maken met de COPPA (Children Online Privacy Protection Act) uit de VS. Deze bevat een gelijkaardige bepaling als de tekst van de Europese verordening. Om niet te moeten voldoen aan de verplichting op het nagaan van ouderlijke toestemming, heeft Facebook in zijn gebruiksvoorwaarden ingeschreven dat je minimum 13 jaar moet zijn om Facebook te gebruiken.

¹¹ Onderzoeksrapport Apestaartjaren 5, 2014. www.apestaartjaren.be.

afweging. De kans is groot dat bij eender welk systeem jongeren snel manieren zullen vinden om het te omzeilen. Sociale media zijn nu eenmaal té belangrijk voor hun sociaal leven.

Fictieve leeftijden: onder de radar

Wanneer verstrengde leeftijdsnormen er vooral voor zorgen dat jongeren hun toevlucht nemen tot fictieve oudere leeftijden, is de regeling van ouderlijke toestemming in de feiten zo goed als irrelevant. Jonge gebruikers dreigen zo bovendien onder de radar te vallen van ouders, opvoeders en aanbieders, met alle nadelen van dien:

- Door grootschalig gebruik van fictieve leeftijden, blijven kansen liggen om via technische interventies door de aanbieders van sociale media, te differentiëren naar leeftijd in het gebruik van de applicatie. Bijvoorbeeld bij automatisch strengere privacy-instellingen en aangepaste waarschuwingsmeldingen. Dit gaat in tegen een van de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité:

*'The Committee moreover recommends that States ensure that all children have meaningful and child-friendly information about how their data is being gathered, stored, used and potentially shared with others. In this regard, States should ensure that age-appropriate privacy settings, with clear information and warnings, are available for children using digital media and ICTs.'*¹²

- Het feit dat jongeren iets doen wat eigenlijk niet mag, is een hinderpaal voor bespreekbaarheid van mediagedrag met ouders en andere opvoeders. Terwijl net dit cruciaal is voor het versterken van mediawijsheid.
- Jongeren leren bovendien van jongs af aan regels te omzeilen. Ze merken daarenboven dat hierin een zekere maatschappelijke tolerantie heerst, vaak ook goedkeuring van eigen of andere ouders.

2.2. Ouderlijke toestemming geen garantie voor bescherming

Of ouders nu wel of geen toestemming geven, een garantie voor bescherming is het niet. In de Koppen-reportage van december 2015¹³ spreken ouders over uiteenlopende strategieën voor het Facebook-gebruik van hun jonge tieners: van verbieden, over toestaan met beperkte controle tot volledige vrijheid. Geen van deze strategieën op zich kon beletten dat hun tiener het risico nam om met een onbekende af te spreken die ze via Facebook leerden kennen. Hoewel niet meer dan een illustratie, relativeert dit het gewicht van een ouderlijke toestemming in het beveiligen van het mediagebruik van hun kinderen.

Overigens ontbreekt het ook veel volwassenen aan mediawijsheid in het omgaan met sociale media. Ouders springen zelf niet altijd zorgzaam om met hun privacy. Zogenaamde 'sharenting', waarbij ouders gretig persoonlijke informatie van hun kinderen op hun eigen profiel delen, is evengoed een bedreiging van de privacy van minderjarigen. Een reden te meer om niet alle heil te verwachten van ouderlijke toestemming.

¹² Committee on the Rights of the Child, op.cit., §103.

¹³ Koppen, Mag ik je vriend worden? VRT, Eén, 9 december 2015.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/koppen/2.42029?video=1.2519105>

Al bij al lijkt het invoeren van een ouderlijke toestemming voor jongeren tussen 13 en 16 jaar een formele ingreep. Ook hier stelt zich de vraag naar de (on)mogelijkheid van een waterdicht controlesysteem op de schaal van grote aanbieders van sociale media.

Zo'n aanpak schuift de verantwoordelijkheid door naar de ouders, zonder hen handvatten te geven om die waar te maken. Ze dreigt de aanbieders van sociale media net meer uit de wind te zetten. Bij problemen zullen zij gemakkelijker kunnen argumenteren dat de ouders verantwoordelijk zijn.

2.3. Uitsluiting vermijden

Terwijl ouderlijke toestemming geen bescherming garandeert, stelt ze wel risico's op het vlak van participatie. Wat als een tiener géén toestemming krijgt van zijn ouders? We spraken al over de risico's van stiekem gebruik.

Anderzijds worden jongeren die zich aan de afspraak met hun ouders houden, ernstig beknot in hun participatie. Ze worden uitgesloten van een medium dat een belangrijke plaats inneemt in de sociale contacten met hun peer-groep. Filmpjes worden gedeeld en nieuwe apps getest, ze kunnen er niet over meepraten. Afspraakjes worden gemaakt, ze zijn niet op de hoogte en kunnen er dus niet bij zijn.

We willen hiermee niet zeggen dat sociale media onmisbaar moeten zijn voor alle jongeren. Wel is het belangrijk dat zij zelf de keuze kunnen maken welke plaats ze die geven in hun (sociaal) leven. Deze keuze is liefst onderwerp van gesprek en onderhandeling tussen ouders en kinderen, en tussen jongeren onderling. Maar een onbeperkt vetorecht van ouders staat niet in verhouding tot de participatierechten van deze tieners tussen 13 en 16 jaar.

3. Mediawijsheid belangrijker dan toestemming ouders

In de plaats van de geformaliseerde ouderlijke toestemming pleiten we voor een blijvende inzet op mediawijsheid als beste bescherming bij participatie. Ook voor andere 'diensten van de informatiemaatschappij', zoals games en andere mobiele apps, is mediawijsheid van groot belang, aanvullend op andere maatregelen van overheden en aanbieders.

Ouders vormen een belangrijke doelgroep van mediawijsheid, naast andere opvoedingsverantwoordelijken en natuurlijk kinderen en jongeren zelf. De Vlaamse overheid investeert al in mediawijsheid, bijvoorbeeld door zijn steun aan het platform mediawijs.be. We zijn sterk overtuigd van het belang van dergelijke initiatieven.

3.1. Ouders blijven ondersteunen

Omgaan met sociale media is een van de meest voorkomende opvoedingsvragen van ouders van tieners.¹⁴ Ouders beseffen dat sociale media niet weg te denken zijn uit het sociale leven van hun tieners. Ze beseffen dat verbieden meestal geen realistische optie is. Tegelijk maken ze zich zorgen over mogelijke risico's.

We pleiten ervoor om te blijven inzetten op het versterken van ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken, zodat ze jongeren kunnen helpen

¹⁴ V. BEEL, "Een op drie ouders van tieners wil meer steun", *De Standaard*, 30 nov. 2015, p.4.

sterker worden in hun omgang met sociale media. Tools van ondersteuning moeten daarbij gelijke pas houden met de snelle evoluties op het terrein.

‘Niets is beter dan de dialoog tussen ouder en kind, want geen enkele technische oplossing kan online pesten of afspraken met onbekenden op het web vermijden’

Nadège Bastiaenen, projectverantwoordelijke Child Focus¹⁵

3.2. Aandacht voor mediawijsheid van volwassenen

Niet enkel hoe minderjarigen zelf omgaan met sociale media, maar ook gedrag van volwassenen heeft invloed op hun privacy. We herinneren aan het fenomeen van ‘sharenting’ waar we eerder op wezen. Daarnaast zijn er steeds meer derde partijen, zoals scholen en sportclubs, die beelden van minderjarigen online zetten, onder meer op sociale media. De voorbije jaren ontving onze Klachtenlijn hierover een aantal vragen en meldingen.

Integriteit in het gedrag

Mijn 8-jarige zoon ging in de vakantie op trainingskamp met de sportclub. Daar werden heel wat foto's gemaakt die achteraf op de website en op de Facebookpagina van de club verschenen. Sommige foto's schaden de integriteit en de waardigheid van mijn kind. Wat zijn de rechten van mijn zoon? Wat kan ik doen?

Beelden en sociale media zijn belangrijk voor de externe communicatie van organisaties. Ze bieden ook kansen om de betrokkenheid van minderjarigen en hun ouders te vergroten. Tegelijk moeten organisaties rekening houden met de privacy en het recht op afbeelding van minderjarigen. Ook dat is mediawijsheid. Ze moeten transparant zijn over wat ze met hun beelden gaan doen. Daar duidelijk en op tijd over communiceren en rekening houden met de stem van de minderjarigen en hun ouders.¹⁶

Toestemming geven

Het document waarmee ik toestemming geef om foto's van mijn kinderen te maken en te publiceren is heel algemeen. Ik word verplicht om voor de hele schoolloopbaan toestemming te geven en kan geen onderscheid maken tussen waar foto's wel of niet mogen verschijnen. Ik heb er geen probleem mee dat foto's van mijn 9-jarige dochter op de schoolwebsite of in het schoolkrantje komen. Maar Facebook heb ik liever niet. De school zegt dat ze daar geen rekening mee kan houden en dat ik mijn toestemming dan maar volledig moet intrekken. Is daar geen oplossing voor?

Een formele toestemming is noodzakelijk, maar geen vrijgeleide. Ouders en kinderen moeten een reële keuzevrijheid hebben om al dan niet hun toestemming te geven voor een of meer publicatievormen, zonder daarbij kansen op deelname te verliezen. Een algemene toestemming voor publicatie van foto's koppelen aan de inschrijving bijvoorbeeld, is niet aangewezen. In geen geval mogen organisaties beelden publiceren waarbij de waardigheid van de afgebeelde kinderen in het gedrang komt. Ten slotte vinden we het belangrijk dat organisaties de veiligheid van de beelden garanderen.

¹⁵ Child Focus, jaarverslag 2013, p. 31. www.childfocus.be

¹⁶ Zie bijvoorbeeld de aanbevelingen van mediawijs over auteursrecht en portretrecht in onderwijs: <https://mediawijs.be/tools/auteursrecht-help-affiche>